

Ціна 10 коп.

**Володимир
Чепіга**

Чепіга!

ХЛОПЕЦЬ

**Відсканував
і опрацював
Анатолій
МИКОЛАЄНКО
(barsikot)**

peres-ua.

peres-ua.

Володимир ЧЕПІГА

ІЛЮСТРАЦІЇ А. АРУТЮНЯНЦА

«РАДЯНСЬКА УКРАЇНА»
1976

ЗМІСТ

Подяка	3
Проблема	10
Дослідження	15
Свій хлопець	19
Без вагань	26
Коловорот	31
Мишко	39
По-сімейному	42
Поговорили...	50
Злочин і покарання	56

ПОДЯКА

Уночі з другого поверху тресту «Кооптара» шугнуло полум'я і в небо веселим фейерверком злетів жмут червоних іскор, схожих на маленькі ракети. Старший інженер тресту Богуляк, який повертався додому з останнього сеансу кіно і саме проходив повз стіни рідної установи, з розгону кинувся на вхідні двері, проте ні відчинити, ні виламати їх так і не зміг. Сторожа ж у тресті не було вже рік: його звільнили з метою скорочення управлінського апа-

рату. Отож усередині — жодної живої душі. До речі, так само, як і на вулиці,— крім, звичайно, інспектора Богуляка.

У повному розпачі інспектор поліз до найближчого вікна, але у «Кооптарі» всі вікна першого поверху були забрані ажурними металевими решіточками. Тоді Богуляк вирішив негайно подзвонити пожежній охороні, однак тут же згадав, що найближчий телефон-автомат знаходиться за два кілометри звідси, та й той не діє.

Залишилося одне — видряпатися на балкон, а вже тоді пробиватися через приймальню до кабінету керуючого трестом Зякіна, звідкіля крізь відчинені кватирки й вилітали бадьорі язички полум'я та веселі іскри.

Ухопившись за ринву, інспектор подерся нагору. Об якусь скобу він зразу ж порвав штани, а перелізаючи через балконну огорожу — ще й піджак. Ліктем Богуляк вибив скло у дверях і за кілька секунд був уже в приймальні. Тут він увімкнув світло, миттю викликав телефоном пожежників, а потім увірвався до кабінету керуючого.

У просторій кімнаті було видно, як погожим сонячним днем. Яскраво палахкотіли штори на вікнах, горіли віконні рами, уже зайнявся величезний килим, що покривав усю підлогу, і поволеньки жеврів унікальний полірований стіл керуючого Зякіна, який складався з восьми тумб, одного бару і висувного двоспального ліжка з поролоновим матрацом. У кабінеті стояла неймовірна задуха, і «Зимовий пейзаж», що висів між вікнами, більше скидався на весняний: снігу на картині не залишилося ані скілечки — мабуть, розтанув і випарувався.

Причину пожежі інспектор Богуляк зрозумів одразу. Під шторою, на килимі диміла невимкнена електроплитка, а на ній — розжарений кофейник, що жалібно дзвенів кришечкою. Керуючий Зякін страшенно любив чорну каву, яку пив після двогодинного пообіднього відпочинку на висувному ліжку.

Богуляк вирвав штепсель із розетки, стільцем висадив вікно, позривав залишки штор і викинув їх на вулицю. За ними з гуркотом вилетіли всі вісім тумб разом із баром, а також двоспальне ліжко. Оскільки вогнегасників у тресті не тримали — з метою економії коштів,— інспектор заходився гасити килим поролоновим матрацом.

За кілька хвилин проверещали пожежні сирени, і потужні брандспойти довершили благородну справу, розпочату старшим інспектором Богуляком.

З самісінького ранку до кабінету Богуляка розпочалося справжнє паломництво. Чоловіки тисли йсму руки, міцно ляскали по плечах і багатозначно говорили: «Ну, з тебе належить!» Жінки повискували від захвату й дивилися на нього закоханими очима. Секретарка Зякіна поплескала Богуляка по щоці й темпераментно прошепотіла:

— Виявляється, ви справжній мужчина... Врахуйте, я люблю таких... М-м-м, шибеник!

Інспектор Богуляк ошелешено подивився їй услід і очманіло покрутив головою.

А потім керуючий Зякін скликав колектив «Кооптари» до зали засідань.

— Сьогодні у нас великий день,— сказав він і

тут же запросив до столу президії інспектора Богуляка. Коли той, червоніючи від такої уваги, вийшов наперед, керуючий Зякін урочисто обняв його, тричі почоломкав, витер губи хусточкою, яку йому негайно подав, добувши з поліетиленового пакета, завгосп Кашкетик, і продовжив:

— Так, сьогодні у нас справді великий день, товариші. Ми вшановуємо героя, котрий, не шкодуючи сил, самовіддано боровся з вогнем і вийшов переможцем.

Останні слова керуючого відкрила бурхлива овація.

— Так, і вийшов переможцем! — ще раз патетично проголосив Зякін. — Старший інспектор Богуляк виявив себе справжнім героєм, який не розгубився у важку хвилину і грудьми став на захист народного добра. Дозвольте від імені всього колективу славної «Кооптари» від щирого серця низько вклонитися цьому Гераклові наших днів і палко подякувати йому за вчинений подвиг.

Під грім оплесків і вітальних вигуків керуючий Зякін легенько нахилив голову, що мало означати низький уклін, і ще раз обняв інспектора Богуляка. Той розчулено шморгнув носом і, нервово сіпаючи вузлик краватки, схвильовано відповів:

— Спасибі... Спасибі, друзі. Я певен, що на моєму місці так само повівся б кожен.

— Ну, не скромничайте, не скромничайте, дороженький, — поблажливо сказав Зякін. — Тут, крім мужності та відваги, ще й сила яка була потрібна! Ви тільки уявіть, товариші, — вилізти на другий поверх, висадити двері й вікна, повикидати стільки меблів! І яких меблів!..

— Один стіл півтисячі коштував... — пробурмотів завгосп Кашкетик і з ненавистю подивився на інспектора Богуляка.

— Так усе ж горіло... — розгублено промимрив той.

— Горіло, горіло, — передражнив його завгосп. — А може б, і не згоріло. А може, пожежна ще раніше за вас устигла б!..

— Та я ж і викликав пожежників! — заперечив інспектор.

— Підпалити кабінет і викликати пожежників кожен зуміє! — саркастично відрубав Кашкетик.

— Годі, годі, тут не місце й не час з'ясовувати, хто саме і з якою метою підпалив мій кабінет, — втрутився Зякін. — Але де в чому я не можу не погодитися з товаришем Кашкетиком. Героїзм, знаєте, героїзмом, але ж і голова на плечах має бути. Мабуть, вам, шановний інспекторе, замість панікувати спочатку треба було спокійно оцінити обстановку й подумати, а чи варто псувати меблі, а чи є для цього серйозні підстави...

— Штори пошматував, паскудник, — знову забубонів завгосп Кашкетик. — Я за цими шторами рік ганявся. А він, бачте, за секунду пороздирав. Звісно, не своє...

Інспектор Богуляк зблід і схопився за серце.

— Що ж це воно виходить, товариші? — благально звернувся він до співробітників. — Я ж хотів, як краще...

— А ви не апелюйте, не апелюйте до публіки! — вибухнув керуючий Зякін. — Вміли шкоду робити, вмійте і людям чесно в очі дивитися. Ви лишень

уявіть, що станеться з народним добром, коли кожен із нас почне вікна троцяти, інвентар ламати, штори та килими, розумієте, на дрантя перетворювати!.. На яку суму цей герой напсував майна? — повернувся керуючий до завгоспа.

Кашкетик з готовністю витягнув із кишені папірця, начепив на носа окуляри й голосно зачитав:

— Опис речей, зіпсованих старшим інспектором Богуляком... Так, так, так... Ага, ось — на сімсот тридцять два карбованці сорок сім копійок!

Зал ахнув і затих.

— От — маєте, — значуще підняв брови Зякін і скорботно похитав головою. — От що може наробити одна позбавлена здорового глузду людина. Та ще й, мабуть, у нетверезому стані...

— Та ясно ж — п'яний був, як чіп, — тут же подав голос Кашкетик. — Чого б це нормальному чоловікові серед ночі пертися на другий поверх, та ще й вікна бити!

— Та хай би краще воно згоріло синім полум'ям! — раптом розпачливо закричав інспектор Богуляк і, плюнувши під ноги, подався до виходу.

— Бачите, бачите, товариші? — голос керуючого Зякіна зміцнів і набув металевого відтінку. — Ось вам ще один доказ наплювательського ставлення цього, з дозволу сказати, інспектора до народного добра. Ні, ми не можемо спокійно пройти повз цей ганебний випадок. Ми повинні дати йому принципову оцінку. Бо якщо сьогодні Богуляк безкарно трощить державне майно, то завтра висадить у повітря весь наш трест! І поки не пізно, треба з нього спитати за все сповна!..

...Того ж дня керуючий Зякін видав наказ по «Кооптарі», яким оголосив старшому інспекторові Богуляку сувору догану з попередженням за навмисне псування матеріальних цінностей і зобов'язав бухгалтерію вирахувати з його зарплати повну вартість попсованих речей — сімсот тридцять два карбованці сорок сім копійок.

ПРОБЛЕМА

Щойно призначений начальником Брикалівської контори зеленого господарства Зякін в основному лишився задоволений оглядом підпорядкованої йому території.

— А скажіть, шановний,— звернувся він до свого головного інженера Хрюкеля, коли вони поверталися у контору,— чи є в нашому господарстві щось особливо цінне, вартісне? Приміром, якась оригінальна споруда або ж інша цікава пам'ятка.

Хрюкель наморщив лоба й замислився.

— Та ні, здається, нічого особливого нема. Найцінніше, що ми маємо,— це парк. Він, щоправда, не такий уже й великий, але зате густий, чистий, доглянутий...

— Ні, ви мене зовсім не зрозуміли,— перебив його Зякін.— Я говорю про пам'ятку, про якусь унікальну історичну пам'ятку, якою пишалась би уся наша брикалівська громадськість. От ви, Хрюкель, чим ви особисто пишаєтесь?

— Ну,— знизав плечима головний інженер,— я пишаюсь роботою нашої контори, озелененням, пишаюсь квітниками, фонтанами, тим-таки парком...

— Фонтанами й немовля може пишатися,— сердито зауважив Зякін.— А дорослі люди пишаються реліквіями. Ясно? Так от скажіть мені: яку реліквію має наше зелене господарство?

— Та ніякої не має,— розгублено відповів Хрюкель.— Де її взяти, цю реліквію? От хіба що дуб...

— Який дуб? — насторожився Зякін.

— А отой, що в центрі парку стоїть.

— Чому ж я його не бачив, якщо він там стоїть?

— Та ми ж із вами під ним проходили. Ви, правда, угору не дивилися, бо саме рахували, скільки мурашок проповзає за хвилину через алею,— нагадав Хрюкель.— Пам'ятаєте? Ви ще у мене запитали, чи не засмічують вони парку.

— А-а, пригадую,— сказав Зякін.— Так що ви казали про той дуб? З ним пов'язані якісь історичні події?

peres-ua.

peres-ua.

— На жаль, не пов'язані,— зітхнув Хрюкель.— Просто йому вже двісті літ. За нашими даними, дуб посаджено не пізніше тисяча сімсот сімдесят четвертого року.

— О-о, це вже щось,— задоволено констатував Зякін.— А громадськість про це знає?

— Ясна річ, знає.

— Звідкіля?

— Ну, колись газета про це писала.

— І все? — гостро запитав Зякін.

— Все,— розвів руками головний інженер.

— Неподобство! — гнівно вигукнув Зякін.— Завтра ж виготовте спеціальну табличку, на якій мусить бути написано, що цей дуб є історичною реліквією і предметом гордості брикалівської громадськості! Зрозуміло?

Наступного дня табличка була готова. Начальник контори Зякін особисто відніс її у парк і прибив до стовбура дуба десятьма цвяхами.

— Але це тільки початок, врахуйте, Хрюкель,— сказав він, повернувшись до контори.— Табличка — це мізер, примітив, перший крок, так би мовити. Реліквія у моїй уяві неодмінно пов'язується з чимось великим і бронзовим. Бронзовим, Хрюкель! У гіршому випадку — з мармуровим.

Наступні два місяці Зякін присвятив виготовленню великої меморіальної дошки, яка мала замінити примітивну дерев'яну табличку. Це влетіло в солідну суму, проте на всі благання головбуха та головного інженера не витратили грошей, відпущених на озеленення, Зякін незворушно відповідав:

— Ви несерйозні й недалекоглядні люди. Увіч-

нення реліквії, якою мусить пишатися громадськість Брикалова, коштує усіх ваших квітників і газонів.

Мармурову меморіальну дошку, яка важила понад центнер, прикріпляла до дуба ціла бригада. Стовбур стягнули п'ятьма металевими кільцями, набили на них товсту дерев'яну основу, а вже до неї шурупами пригвинтили мармурову плиту з написом бронзовими літерами.

Цілий тиждень Зякін ходив іменником, а потім запросив до свого кабінету головного інженера.

— Слухайте, Хрюкель, — сказав він. — Ви проходили цими днями хоча б за триста чи п'ятсот метрів од нашого дуба?

— Проходив,— обережно відповів головний інженер.— А що?

— Дивилися на нього?

— Дивився,— чомусь важко зітхнув Хрюкель.

— І як — видно здалеку дошку?

— Здається, ні.

— У тім-то й річ! — жваво вигукнув Зякін.— Її не видно. А тепер скажіть іще одне: яким же чином довідається про те, що це не просто собі дуб, а пам'ятка сивої давнини, історична реліквія, хтось із гостей нашого міста, якщо цей гість пройде за ті ж п'ятсот метрів од нього?

— Хтозна...— протягнув головний інженер.

— От бачите! — ще жвавіше відзначив Зякін.— Ні, так цього залишити не можна, тут треба все зробити інакше — причому докорінним чином інакше.

І він надовго замислився.

За два дні начальник контори Зякін привів до дуба групу здорованів із пилками та сокирами в руках. Здоровані вправно зрізали дуба, розпиляли стовбур і гілки на кілька сот коротеньких колод і того ж дня кудись вивезли їх.

А ще за якийсь час у центрі парку був поставлений монументальний бронзовий пам'ятник, що зображає дуб у натуральну величину.

На гігантському постаменті викарбувано гордий напис: «На цьому місці стояв дуб, посаджений у 1774 році».

Начальник контори зеленого господарства Зякін фундаментально вирішив ним же поставлену проблему.

Завдяки його старанням, брикалівська громадськість таки одержала справжню реліквію.

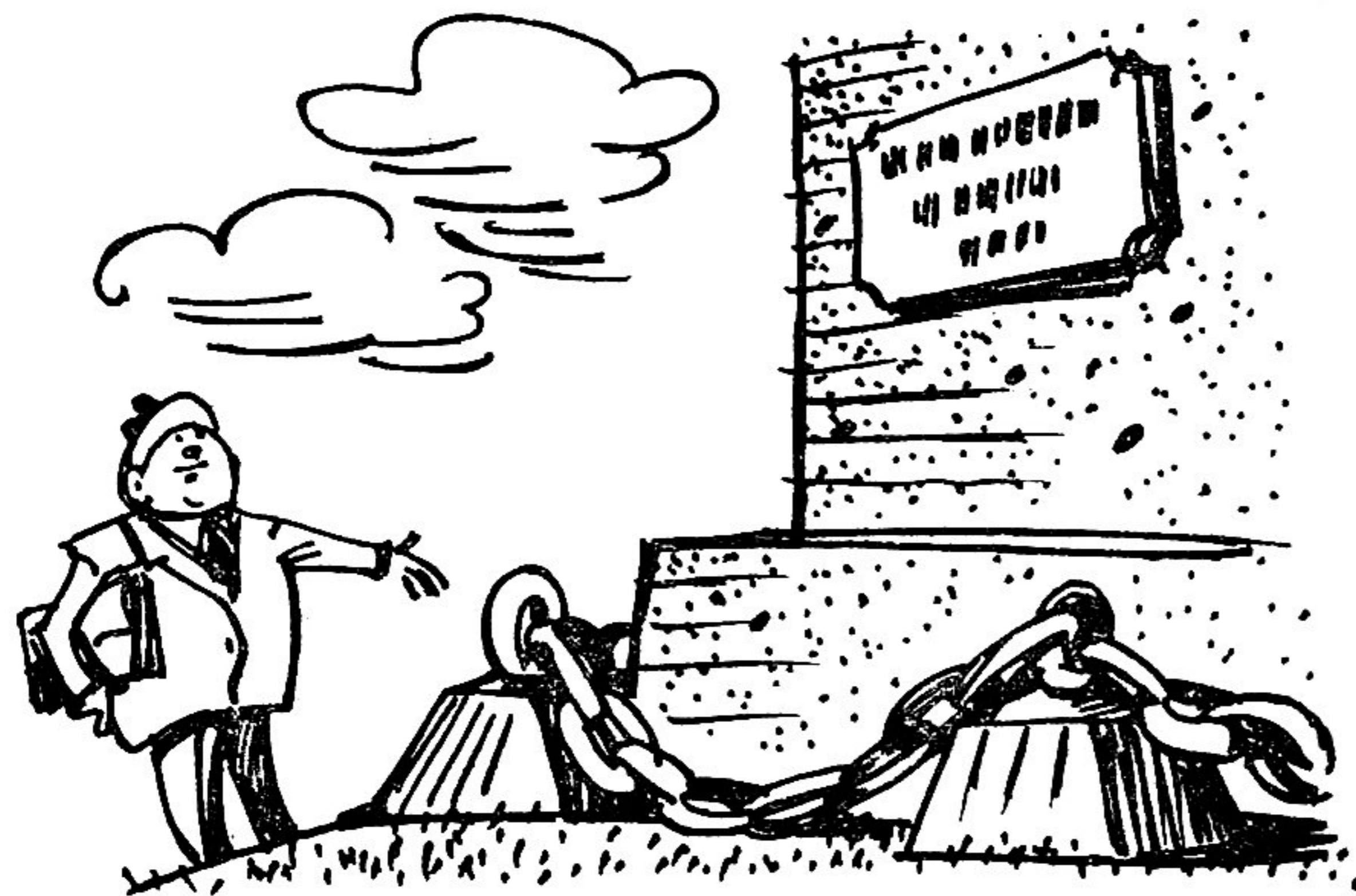

ДОСЛІДЖЕННЯ

Тільки-но я вмотився за своїм робочим столом і розгорнув спортивну газету, як на вулиці заторохтів перфоратор. Я визирнув у вікно і побачив робітника в оранжевій спеці, який завзято довбав асфальт. Навколо негайно зібралися цікаві.

— І звідкіля тільки ці нероби збігаються? — звернувся я до плановика Зозулі. — Скільки вже разів помічав: варто комусь почати щось робити на вулиці — і вже там не проштовхнутися. Годинами стоять, ледацюги!

— Дармоїди! — негайно відгукнувся Зозуля і

теж вистромив голову у вікно.— Боремося, боремося з ними, а толку все ж таки малувато. І куди тільки ця міліція дивиться?

— А я думаю, що тут і комунальники винні,— зауважив, підійшовши до вікна, технолог Радибога.— Коли б у цього маестро замість перфоратора була в руках яка-небудь високопродуктивна автоматична копалка, він упорався б за годину-півтори, і люди б не стовбичили даремно. А так, мабуть, із тиждень колупатиметься...

— Та хай собі колупається на здоров'я,— сказав я.— Не в ньому ж біда. Противно ледарів перед собою бачити— ось що головне. Ви тільки уявіть, скільки ця юрба часу марнує!

— А давайте з'ясуємо!— запалився плановик Зозуля.— Це ж принципова справа. Спустимося вниз і з годинниками в руках точно встановимо кількість втрачених людино-днів. А потім ще й в газеті виступимо. Знаєте, як тепер цінуються соціологічні дослідження!

Коли ми вийшли з контори, стукіт перфоратора вщух. Робітник узяв лопату і став розмічати вузьку траншею десятиметрової довжини. Після цього він устроїв лопату в землю й дістав сигарету.

— І довго ви отак думаєте копатися?— поцікавився технолог Радибога.

— Та днів, мабуть, п'ять-шість,— відповів робітник, пускаючи дим кільцями.— Кабель треба поміняти.

— Ось — бачите? — багатозначно підморгнув нам Радибога.— П'ять-шість днів. А народу тут,—

він примружився й повільно оглянув натовп,— не менше сорока чоловік. Отже, це вийде...

Радибога дістав із внутрішньої кишені логарифмічну лінійку і став швидко рахувати. Потім змотався до контори й приніс рахівницю та арифмометр. За кілька хвилин робота у нас уже йшла повним ходом. Я з годинником у руках визначав, хто з присутніх скільки часу провів коло траншеї. Плановик Зозуля щодесять хвилин перелічував новоприбулих і завзято клацав на рахівниці. Технолог Радибога зводив наші дані до купи й вираховував на арифмометрі кількість втрачених людино-днів.

Коли надвечір робітник виліз із траншеї, обтер лопату і, взявши перфоратора, подався додому, ми підбили підсумки. Вийшло, що з дев'ятої ранку і до шостої вечора держава втратила через дармоїдів загалом вісімдесят сім людино-днів.

— Он воно як!— гнівно сказав Зозуля.— Ні, ми не повинні так цього залишити. Треба довести справу до кінця.

Ми домовилися зустрітися наступного ранку на цьому ж місці й розійшлися по домівках.

Наше соціологічне дослідження тривало, аж поки той самий робітник, помінявши кабель, не засипав траншею. Надвечір п'ятого дня, збагачені усім пережитим і сповнені рішучості довести до кінця велику справу боротьби з дармоїдством, ми повернулися до контори.

Щоправда, затрималися там ненадовго.

Бо наші місця виявилися уже зайнятими.

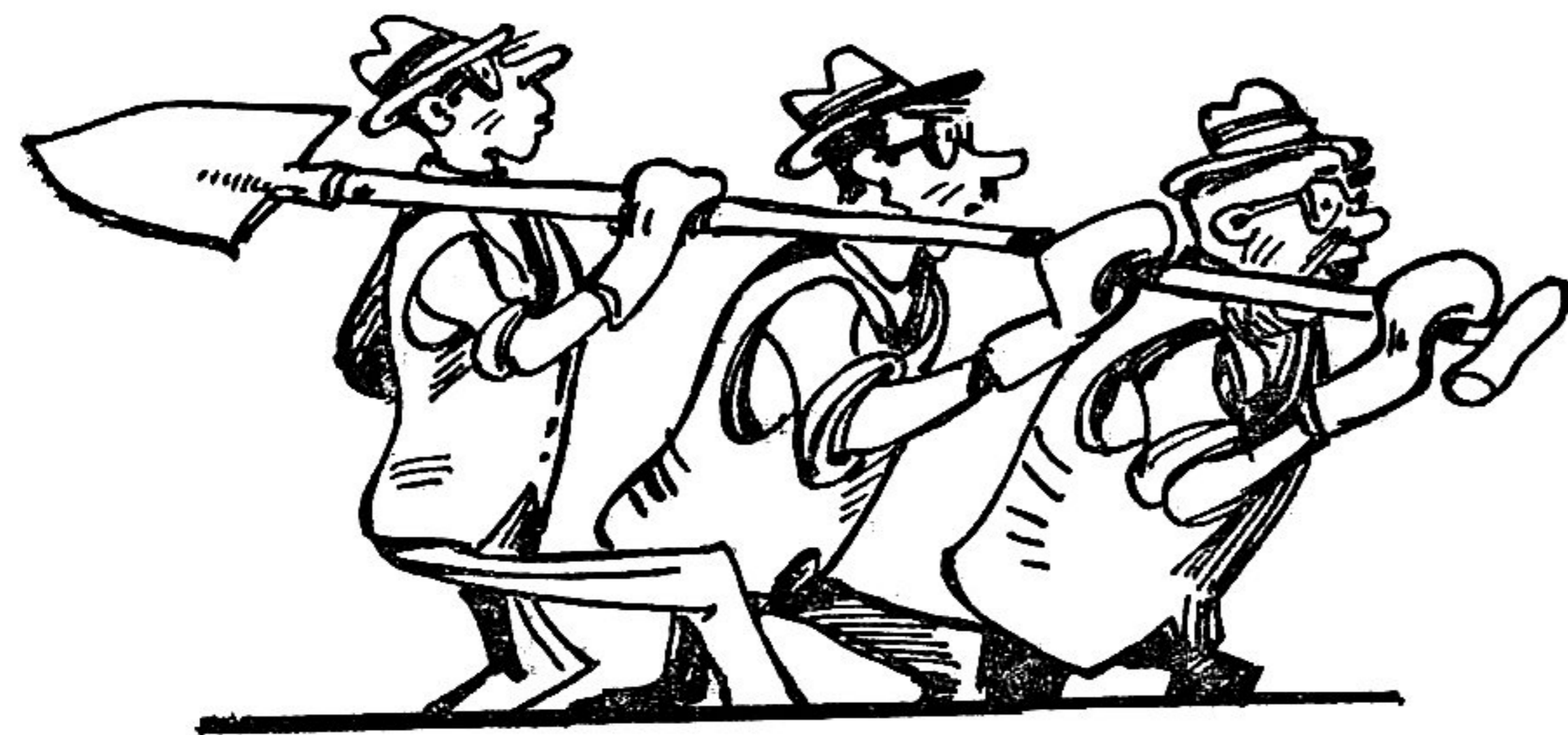
...Тепер ми довбаємо асфальт— доки не трапиться якась солідніша робота. От і зараз прокла-

даємо траншею біля міського парку. Навколо з самого ранку стоїть чимала юрба і мовчки спостерігає, як ми орудуємо лопатами.

— І звідкіля тільки ці нероби збігаються? — сказав я, змахуючи піт із лоба рукавом оранжевої спецівки.

— Дармоїди! — крекчучи відгукнувся Зозуля. — І куди тільки міліція дивиться?

— А я думаю, тут і наше комунгоспівське начальство винне, — зауважив Радибога і з трудом розігнувся. — Дали б нам якусь автоматичну копалку, щоб за годинку можна було впоратися, — і народ би дарма не стовбичив... Ну, давайте, давайте, братці, без перекурів, бо як норми не виконаємо, дідька лисого побачимо прогресивку!..

СВІЙ ХЛОПЕЦЬ

— Ні, — сказав Дуплій. — Носик мені абсолютно не подобається. Одного разу — а це саме влітку було — потрапив я до нього в колгосп. Спекота надворі стояла — здавалося, ще трохи побуду на сонці і перетворюся на біфштекс.

— На біфштекс? — перепитав Рачок, і очі його заблищали.

— Еге ж, на біфштекс, — підтвердив Дуплій. — Натуральний біфштекс...

— Гарна штука біфштекс, — мрійливо проказав Рачок. — А коли ще й з цибулькою... Ех!.. Ну-ну, так що там із Носиком?

— Отож, кажу, спекота стояла дика. Приїхав я, розшукав Носика, для годиться поцікавився, як ідуть жнива, а потім делікатненько так, тонко натякаю: «Хотілося б, мовляв, поближче ознайомитися з виробництвом сільгосппродукції, покуштувати, як говориться, на зубок». «Зрозумів вас», — одказує

і тут же тягне мене у газика. «Ну, — міркую собі, — повний порядок. Зараз підскочимо до якої-небудь тітки Уті в її затишний садочок, сядемо за стіл під яблунькою та як вдаримо по сільгосппродукції аж луна піде. Почнемо, звісно, із свіженьких помідорчиків та огірочків — причому я попрошу тітку, щоб зробила салат і з олією, і з сметаною, а десяток-другий помідорів і огірків щоб ціленькими виставила. Поруч, зрозуміло, молода цибулька лежатиме. Далі, природно, піде картопелька зі шкварками, за нею, само собою, індичка з яблучками та засмажені курчата. Після всього тітка Утя подасть макітру вареників із вишнями та миску меду — бажано гречаного. Ну, а пити, — думаю далі, — будемо, вочевидь, коньячок. Носик — хлопець з виду інтелігентний, ото ж на самогон чи горілку гостя не потягне. Та й колгосп не з бідненьких, не розориться, якщо витратить якусь там сотню на дружній обід. Тим паче, що за обідом і про справи поговоримо. Ну, а вже потому неодмінно завалюся там же, під яблунькою, подрімати на ряднині. Годинки так три-чотири...»

— Ну і... — нетерпляче завовтузився на стільці Рачок. — Хоч що-небудь було?

— Дуля з маком була! Тьху, аж згадувати противно! — сердито сплюнув Дуплій. — Сіли ми в газика, і ця сви... цей Носик доставив мене прямісінько на поле. До комбайнів. Доставив і давай розписувати, як вони по-науковому жнива організували. Тягав мене по загінках до самого вечора. Усі бригади об'їздили. На току по шию в пшениці бродили. І аж уночі повернулися в село...

— І все? — з жахом запитав Рачок.

Дуплій зневажливо махнув рукою.

— Ет! Не варто й говорити. Ну, запросив мене той Носик до себе додому. Борщем і холодною картоплею похастував. Уявляєш, га? Навіть чарки самогону не запропонував. Не кажучи вже про коньяк... Ось тобі й Носик...

— Та-ак, — значуще протягнув Рачок. — Ніколи б не подумав. От як можна в людині помилитися!..

— Зате хто, мені здається, цілком свій хлопець — так це Дудога, — заявив Дуплій. — Цей не підведе. Разів зо три бував я в нього — і по вуха залишався задоволений. Ти тільки послухай, що він якось утнув, — блаженно посміхнувся Дуплій. — Сидимо увечері над ставочком. Вогнище горить, юшечка в казані булькає, аромат такий, що збожеволіти можна, поруч обліковець Варка під гітару фольклором нас розважає, а Дудога... Ах, чорт — як згадаю, слинка котиться! А Дудога поставив переді мною чотири полив'яні миски — в першій варена картопелька, у другій — мисливські ковбаски (і де він їх тільки знайшов!), у третій — смажена баранинка, а в четвертій — хрустики солоненькі — і налив у них спирту...

— Розведеного? — поцікавився Рачок.

— Ха! Буде тобі Дудога з розведеним возитися! Так от: налив у миски спирту і підпалив. Ковбаски шкварчать, баранинка жирок випускає, картопелька рум'янцем наливається, а хрустики!.. Ні, це треба особисто покуштувати, бо ніякими словами не опишеш, що воно за божественна штука виходить на спиртовому вогні!..

— Пили теж спирт? — по-діловому запитав Рачок.

— Спирт — та не той! На тому спирті Дудога тільки їжу розігрівав. Пили коньячний спирт. Нектар!

— Солідна річ! — авторитетно погодився Рачок.

— Отож я й кажу: Дудога — свій хлопець. З таким приємно мати справу, — закінчив Дуплій.

— Приємно то приємно, — з сумнівом у голосі сказав Рачок, — а пригадай-но: коли він дзвонив останній раз, коли запрошував до себе?

— Та вже давненько, — відповів Дуплій і заклопотано додав: — А хіба це про щось...

— Свідчить, свідчить! — гаряче підхопив Рачок. — Про дещо свідчить. Пам'ятаєш, ми йому допомогли поза чергою «Москвича» оформити?

— Звісно, пам'ятаю.

— Коли це було?

— Та вже місяців, либонь, сім тому, — задумливо промовив Дуплій. — Так он воно що...

— А ти що ж думав? — іронічно посміхнувся Рачок. — Він нас зустрічав і пригощав, поки ми йому потрібні були. А тепер і голосу не подає. Щоб він, не міг би на тому ж «Москвичі» підскочити сюди, прихопити нас та й гайнути куди-небудь на лоно?

— Елементарно міг би, — погодився Дуплій.

— Міг би, та не хоче, — підсумував Рачок. — А ти кажеш — свій хлопець!

— Ах, Дудога, Дудога! — скрушно похитав головою Дуплій. — Ну, нічого, ми йому ще пригадаємо...

— А знаєш, хто мені по-справжньому імпонує? — сказав Рачок. — Колопуз. Оце таки людина. Щира,

весела, безкорислива. А що уже гостинна, то нічого не скажеш. Не випустить з колгоспу, аж поки гість рачки не полізе... Так завжди й говорить: «Мені треба, щоб ти забув геть-чисто все, що тут бачив, а пам'ятав лише, що Колопуз уміє прийняти гостей».

— А таки вміє! — підхопив Дуплій. — Пригадуєш, навесні у лісосмузі...

— Ого! — вигукнув Рачок. — Ти тоді танцював із бараном на плечах.

— А потім ми з того барана шкуру здерли, — аж закрутив головою Дуплій, — і цілим засмажили.

— А у червні! — продовжував згадувати Рачок.

— Корови в сметані! І півмішка раків!..

— А в липні!

— Шашлички у винному соусі!

— А в серпні!

— Вечірка на баштані! З кавунами під шампанське!..

— Так хто стопроцентно свій хлопець? — пере-
можно закінчив Рачок.

— Точно — Колопуз, — віддуваючись, хитнув го-
ловою Дуплій.

— Він — і тільки він, — твердо сказав Рачок. —
Для такого нічого не шкода.

...За годину обох завідуючих відділами викликав
начальник управління.

— Ну, надумали? — запитав він. — Кого нази-
ваєте?

— Колопуза, — рішуче заявив Дуплій.

— Його, — швидко підтвердив Рачок.

— А як у нього з діловими якостями? — поціка-

вився начальник управління. — Не підведе? Доб-
рий організатор?

— Блискучий! — коротко відповів Дуплій.

— Кращий за інших?

— Ніякого порівняння! — впевнено промовив
Рачок.

— Що ж, тоді так і вирішимо, — сказав началь-
ник і тут же підписав наказ.

Вакантну посаду головного агронома сільгосп-
управління було зайнято.

БЕЗ ВАГАНЬ

Референт Маримончик повернувся від завідуючого пригніченим. Він мовчки сів за стіл і втупився у якийсь папірець.

— Що, знову рознос був? — співчутливо поспитав старший референт Шкрабак, одірвавшись від своїх звітів.

— Знову, хай йому грець, — зітхнув Маримончик. — Недотепою обізвав. Та ще й бараном. І все через нещасну кому, яка опинилась не на місці.

— Ну, й хамло ж цей Озява! — сердито сказав Шкрабак. — Тільки й уміє грубіянити. Сам не здатний відрізнити кальки од кільки, а інших вчить. І коли вже йому дадуть по руках!

— Та, мабуть, ніколи, — безнадійно махнув рукою Маримончик. — За п'ять років скільки людей від нас пішло, а йому хоч би що. Сидить, як і сидів.

— Бо кожен боїться рота розкрити, — осудливо зауважив Шкрабак. — Сказав би хтось кілька теплих слів, так і заткнувся б.

— Еге ж, спробуй скажи, — посміхнувся Маримончик. — З'їсть і не скривиться. Та й хто насмілиться проти Озяви піти?

— А от ти й піди! — раптом заявив Шкрабак. — Тобі це якраз з руки. Він тебе бараном обізвав, твою людську гідність принизив, то чого, питається, терпіти? Ні, ні, ти не крутись, як на пательні, — загорівся ідеєю Шкрабак, — ти послухай, Маримончику! Давно вже час дати Озяві одкоша. Так дай же йому, щоб аж дим пішов!

— Як це — щоб дим? — поцікавився Маримончик. На його щоках зажеврив легкий рум'янець.

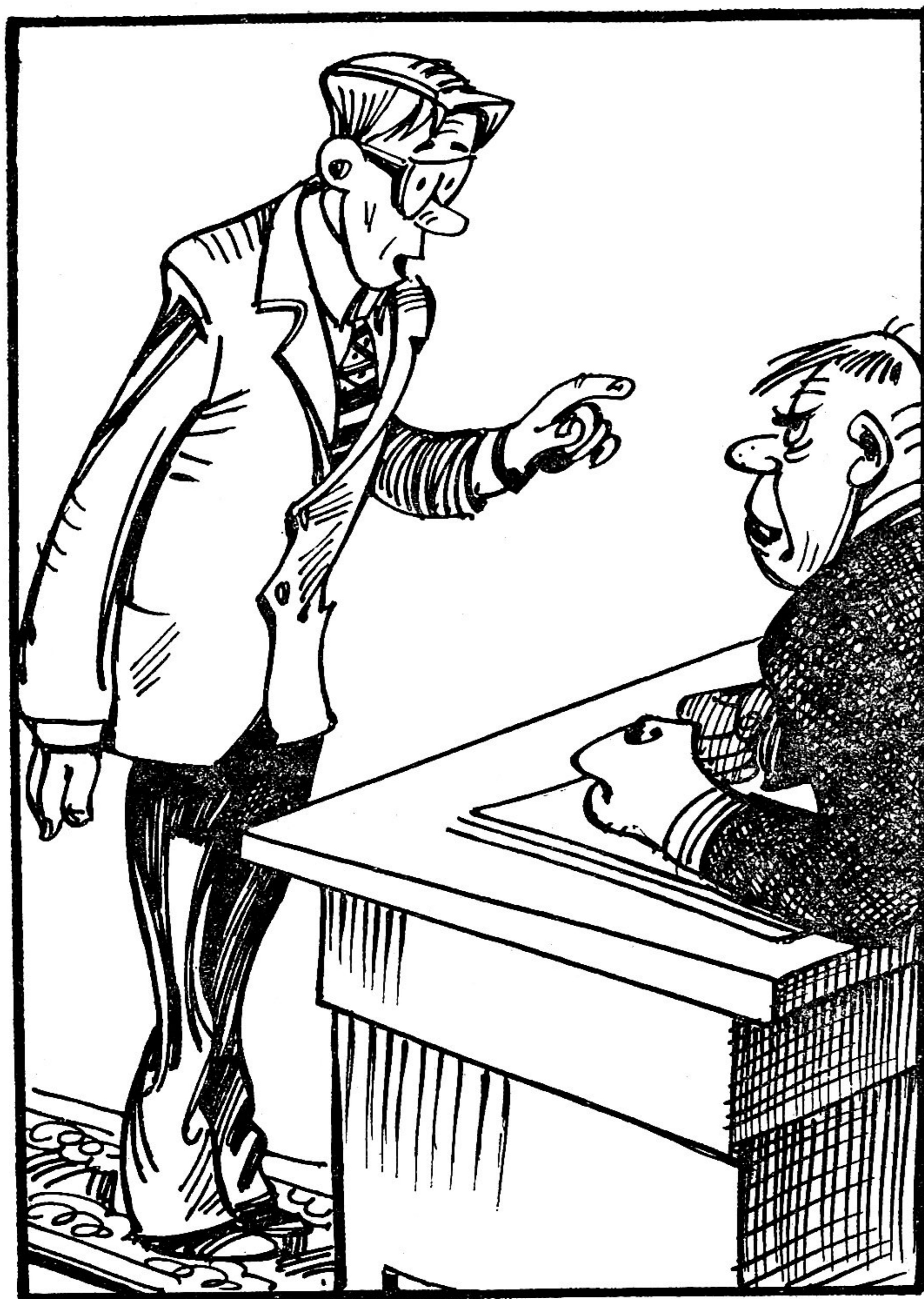
— Отак, — гаряче продовжував Шкрабак. — Заїди до нього в кабінет і рішуче, без вагань, на повному серйозі скажи: «Послухай, шмаркач, коли ти ще під стіл пішки ходив, я уже працював на благо суспільства. То яке ж ти маєш право ображати мене та інших працівників? Ти що, вважаєш себе незамінним? Так глибоко помиляєшся, май це на увазі!» Скажи отак, а потім повернись і вийди. Тільки не забудь дверима грюкнути, це здорово діє на психіку. Ну, то як, Маримончику? Наважуйся, ризикни, а я вже тебе підтримаю, будь певен. Та й інші хлопці теж, — збуджено закінчив Шкрабак.

Маримончик підвівся. Шоки його палахкотіли.

— А знаєш, ти правий. Досить уже терпіти. Піду. Хай буде, що буде, але все скажу.

І він рушив до виходу.

— Головне — нічого не бійся! — гукнув йому услід Шкрабак. — Пам'ятай: я — з тобою!

Маримончик увійшов до кабінету завідуючого й зупинився перед столом. Озява зиркнув на нього з-під лоба й відсунув убік журнал мод.

— Ну-у? — прогудів він.— Чого треба?

Маримончик глибоко зітхнув і переступив з ноги на ногу.

— Послухай, ти, шмаркач,— тремтячим голосом почав він.— Коли ти ще під стіл пішки ходив, я уже трудився на благо суспільства. То яке ж ти маєш право ображати мене? І не лише мене, а й інших працівників! Ти що, вважаєш себе незамінним? Так глибоко помиляєшся, май це на увазі!

Останні слова Маримончик виголосив дзвінким фальцетом, після чого повернувся на ватяних ногах і вийшов, тихенько причинивши за собою двері. Потім щось згадав, знову узявся за клямку, щосили грюкнув дверима і, нервово потираючи руки, подався до себе.

Озява онімів. Його обличчя поволі набуло кольору перестиглого кавуна.

— Га-алько-о!! — закричав він, гарячково намацуючи на столі кнопку дзвінка.

Вбігла перелякана секретарка.

— Усіх — до мене! — наказав завідуючий.— І цього негідника — Маримончика — теж!

Надзвичайна подія приголомшила всіх працівників. Коли Озява закінчив свою розповідь про дику витівку референта Маримончика, настала гробова тиша.

Першим порушив її Шкрабак.

— Дозвольте мені, — сказав він, підводячись і відкашлюючись у кулак.— Ну, що можна сказати

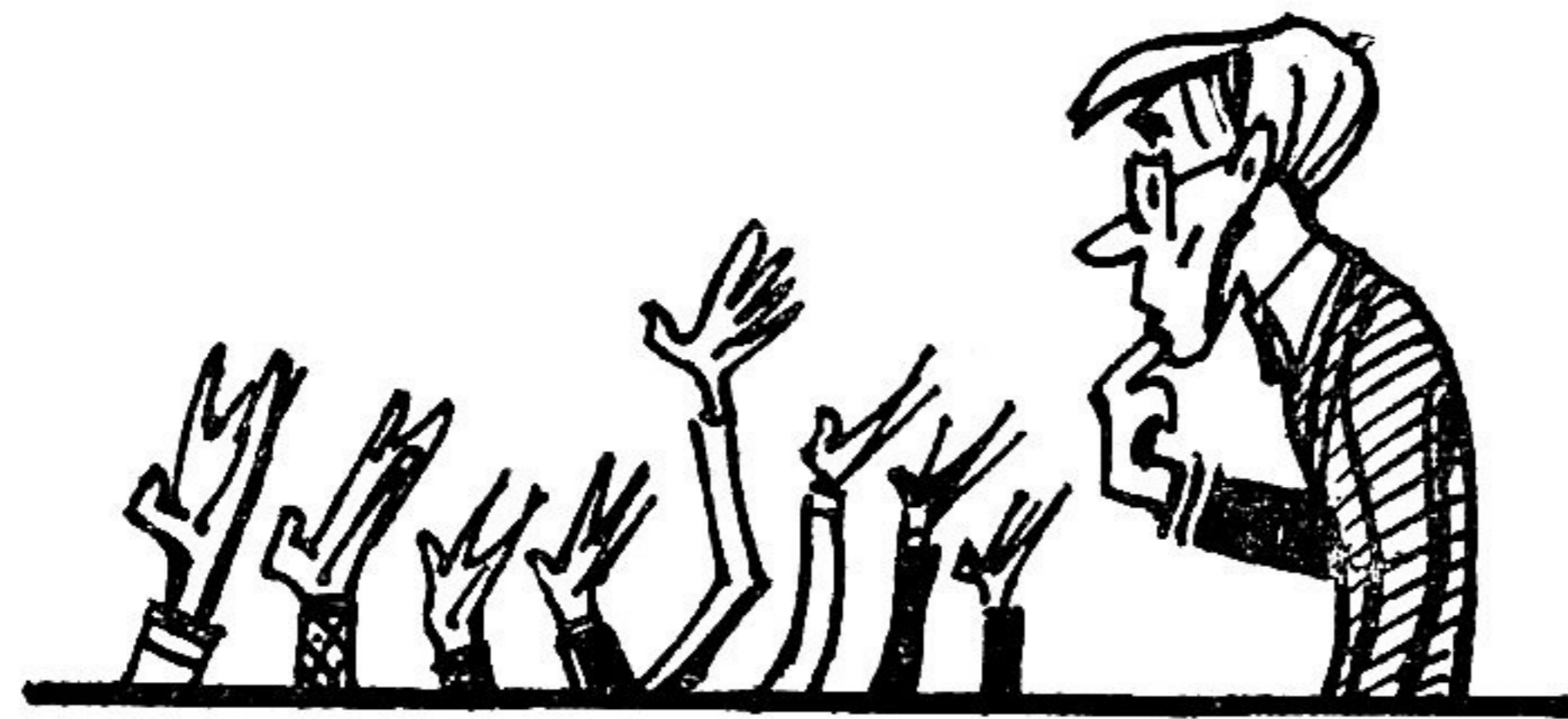
з цього приводу? Маримончика я знаю давно. В одній кімнаті сидимо, столи один навпроти одного стоять. Досі я думав про Маримончика як про тиху, скромну людину. Але сьогодні...— він багатозначно помовчав.— Сьогодні моя думка про нього зовсім інша. І я висловлю її рішуче, прямо, без вагань, на повному серйозі!

Тут Шкрабак повернувся до Маримончика.

— Послухай, ти, шмаркач! — підвищив він голос.— Коли ти ще під стіл пішки ходив, ми уже з товаришем Озявою працювали на благо суспільства. То яке ж ти маєш право ображати нашого товариша Озяву, а в його особі — і всіх працівників? Ти що, вважаєш себе незамінним? Так глибоко помиляєшся, май це на увазі!

І на додачу він гнівно грюкнув кулаком по спинці стільця.

...Негідну поведінку референта Маримончика було засуджено одногосно.

КОЛОВОРОТ

До початку роботи Продавщиця вирішила занести у пральню дещо з білизни. Пральня була поруч із гастрономом, отож Продавщиця точно розраховувала свій час. П'ять хвилин іти, ще п'ять чи десять хвилин на оформлення квитанції, а там швиденько пробігти якихось двісті метрів — і вона займе своє місце в кондитерському відділі.

У пральні було порожньо. Огрядна Приймальниця, схожа своєю монументальною фігурою та винятково складної конструкції зачіскою на грандаму часів Людовіка П'ятнадцятого, поволечки перекладала з одного місця на інше незаповнені квитанційні книжки.

— Здрастуйте! — привіталася Продавщиця.

— ... тири, п'ять, шість, сім, вісім... — бурмотіла Приймальниця, не звертаючи уваги на вранішню клієнтку.

— Доброго ранку! — повторила Продавщиця.

— ... надцять, тринадцять... — бубоніла далі Приймальниця, — чи дванадцять? А хай тобі чорт — збилася! Ну, й народ! Отак завжди: тільки за що-небудь візьмешся, як уже пре когось лиха година. Ви що, — накинулася вона на Продавщицю, — не бачите, що я зайнята? Чого зразу гавка... патякаєте під руку?

— Що значить — патякаєте? — обурилася Продавщиця. — Я привіталася з вами.

— Привіталася! — гнівно пирхнула Приймальниця. — А мені тепер через оці ваші привітання знову перелічувати доведеться. Чи вам на це начхати? Ну, звісно: кожне з себе кореспондента-академіка вдає...

— Як вам не соромно? — тремтячим голосом вигукнула Продавщиця. — До вас як до людини, а ви...

— Що я, що я?! — вибухнула Приймальниця, і її грандіозна зачіска затрусилася. — Ну, кажи: що я? Мовчиш? Отож-то! І взагалі — чого тобі тут треба?

— Я прийшла здати білизну, а не слухати ваші теревені, — рішуче заявила Продавщиця. — У мене часу немає.

— А в мене його тим паче нема, — відрубала Приймальниця. — Ясно? Отож сиди й мовчи, поки я діла не зроблю. Раз, два, три, чотири...

Продавщиця глянула на годинник і сплеснула руками:

— Господи, запізнилася!

Вона схопила свою сумку з білизною, грюкнула дверима й побігла до гастроному.

* * *

Весело насвистуючи, Закрійник вийшов із ательє. У нього був чудовий настрій. Сьогодні він закінчував пальто, котре йому вдалося як ніколи раніше. Який комір, які клапани на кишенях, які манжети! А фасон, фасон! Що й говорити — це був справжній шедевр кравецького мистецтва. Таке пальто не соромно одягнути навіть на принцесу. Залишилося тільки вшити рукави, прогладити і вручити замовниці.

З нагоди цієї радісної події Закрійник вирішив в обідню перерву зайти до гастроному, взяти торт і пляшку шампанського й увечері відсвяткувати у колі сім'ї свою перемогу.

В кондитерському відділі він довго розглядав вітрину, а потім звернувся до Продавщиці:

— Скажіть, будь ласка, який із цих тортів найкращий?

Продавщиця сиділа на якомусь ящиківі і, підперши підборіддя долонями, про щось думала.

— Дівчино, — покликав Закрійник. — Ви часом не заснули?

Вона тріпнула головою і люто глипнула на нього.

— А вам що — повилазило? Не бачите хіба, що думаю?

— Мені завжди здавалося, що на роботі треба працювати, а не думати хтосна про що, — чемно відпарирував Закрійник. — А чому ви така сумна? Гарній дівчині більше личить, коли вона посміхається...

— Сама знаю, що мені личить, а що — не личить, — відрізала Продавщиця. — Як-небудь без моралістів обійдуся! Ви сюди прийшли щось купити чи лекцію читати? Якщо лекцію, то можете забиратися, звідки притюпали! Бачте, вже хвилини й почекаати не може, зразу давай чіплятися...

— Та я, власне, про торт хотів запитати, — знітився Закрійник. — Чого ви кричите?

— А що про торт запитувати? Он на вітрину дивіться і вибирайте. Подобається — беріть, не подобається — ідіть собі й не викаблучуйтеся тут. Теж мені барон знайшовся!

Закрійник ошелешено витріщив на Продавщицю очі, хотів щось сказати, але потім махнув рукою і подався геть.

* * *

Коли розпочався чотиригодинний сеанс, Касирка попросила адміністратора на півгодини підмінити її і побігла до ателье забирати своє нове пальто.

Закрійник похмуро вовтузився навколо прасувальної дошки.

— Добрий день вам! — сказала Касирка. — Ну що, можна забирати?

— Можна, — процідив крізь зуби Закрійник. — Скатертю дорога.

Він зняв пальто з дошки і шпурнув його Касирці.

— Хіба можна так нову річ кидати? — спробувала посміхнутися вона. — Ще помнеться ненароком... Ой, а це що таке?

На правій полі виднівся чіткий коричневий слід від праски.

— Невже самі не бачите? — байдуже озвався

Закрійник. — Це я трохи праску перетримав. Тільки й усього...

— Але я не розумію... Я не розумію... — захвилювалася Касирка. — Як ви могли допустити?

— А отак, — сказав Закрійник. — Узяв — і допустив. Нічого страшного. Здасте в хімчистку — там швидко виведуть...

— Як це здасте, як це здасте? — ще більше розхвилювалася Касирка. — Нову річ — у хімчистку?

— Хоч у перукарню, — роздратовано відповів Закрійник. — Що ви тут трагедію влаштуєте? Ну, припалив трохи, так що ж мені — під трамвай кидатися? Давайте мір'яйте і забирайте своє пальто — у мене й без вас голова болить.

— Легко вам говорити — забирайте, — ледве не плачучи, сказала Касирка. — А як я в такому пальті на вулицю вийду? Пляма усе одно залишиться — навіть після хімчистки... Господи! — раптом скрикнула вона й застигла перед дзеркалом.

— Що там іще? — невдоволено буркнув Закрійник.

— Рукави... — простогнала Касирка. — Що ви зробили з рукавами?

Вона з жахом вдивлялася у своє дзеркальне відображення.

— Рукави як рукави, — нетерпляче відказав Закрійник. — Ну, забирайте швидше.

— Нічого я не буду забирати! — закричала Касирка. — Ви зіпсували мені пальто! Ви рукави місцями переплутали. Погляньте лишень, як вони пришиті! Тепер бачите, що ви накоїли?

І вона войовниче піднесла руки догори.

— От і ший їм після цього, — нервово зітхнув Закрійник. — Стараєшся, ночей недосипаєш, навіть у вихідні тут сидиш, в гідропарк ніколи з'їздити — а вони ще й скандалять! Рукави не так пришив. А може, це у вас руки не туди загнуті, — скептично докинув він.

Касирка аж захлинулася.

— У мене?! Руки?! Не туди?! — заволатала вона, похапцем скидаючи нове пальто. — Натє, самі носіть, бракоробе нещасний!

І вона прожогом вискочила з ательє.

* * *

Увечері, закінчивши роботу й замкнувши двері пральної, Приймальниця вирішила сходити в кіно. Уже тиждень в місті демонструвався якийсь закордонний фільм, і всі знайомі були від нього у захваті.

До початку сеансу залишилося кілька хвилин, і біля каси вже нікого не було.

— Мені один квиток, — сказала Приймальниця, просовуючи голову у віконце. — Бажано десь у центрі.

Касирка не зреагувала.

— Чуєте? Мені один квиток у центрі! — підвищила голос Приймальниця. — Швидше, а то вже ось-ось картина почнеться. Квиток, кажу, дайте!

— А більше нічого не хочете? — несподівано спалахнула Касирка. — Тому квиток, цьому квиток... Уже голова обертом од ваших квитків іде. Кому розвага, а мені зітхнути немає коли. На секунду лиш одвернешся, так ледь не за горлянку хапають...

— Ніхто вас не хапає, — сердито сказала Приймальниця. — Ваш обов'язок продавати квитки, от і продавайте мовчки. Так даєте чи ні?

— Даю, даю! — скривилась Касирка. — Ну, кажіть, який вам треба!

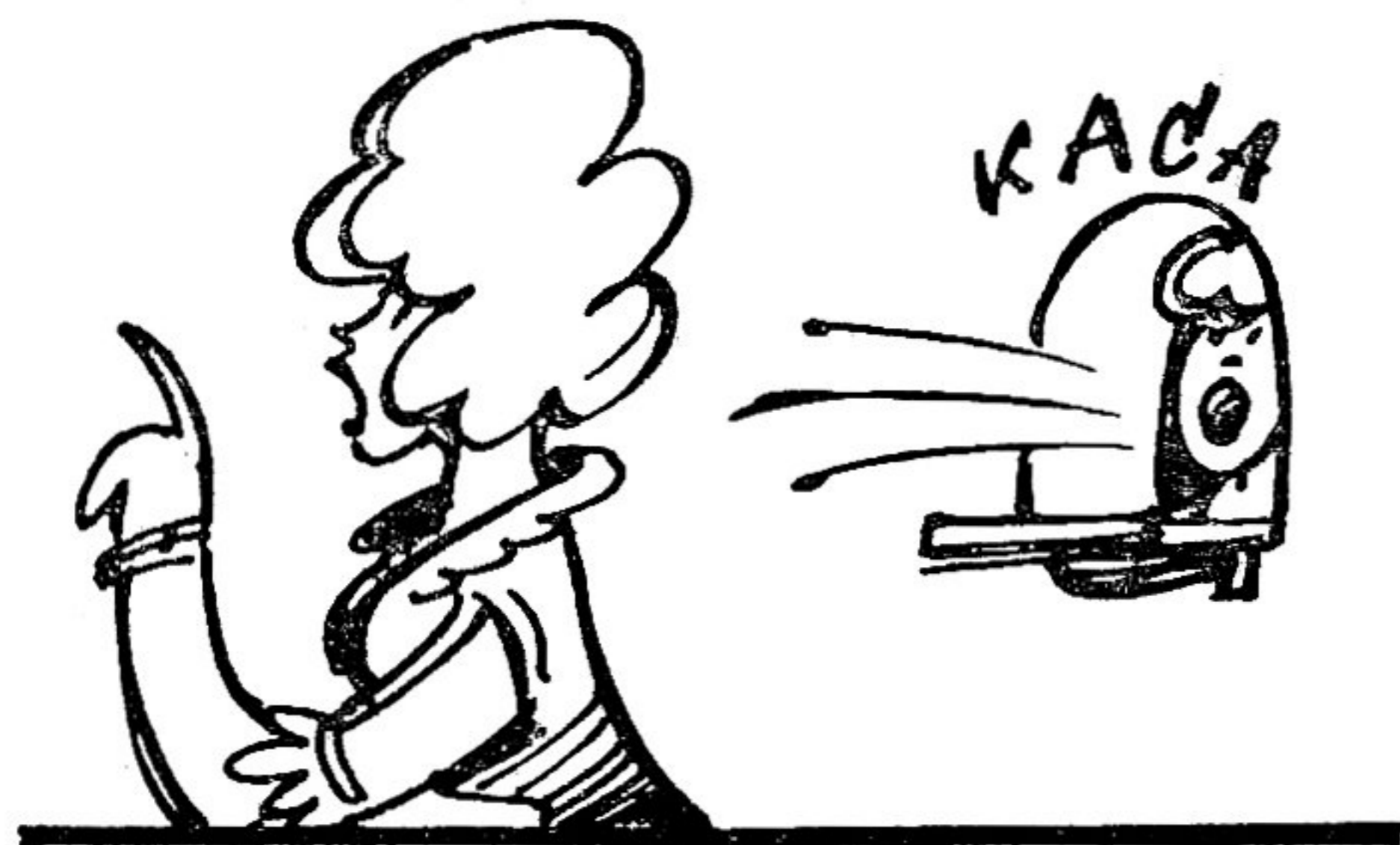
— А чого ви на мене нукаєте? Я вже сказала. Слухати повинні.

— Це вас я повинна слухати? Нічого, не вмрете, коли ще раз повторите! Бачте, пані в кіно забажала, так я мушу перед нею навколішки падати! Не діждетесь, ясно?!

І Касирка з гуркотом зачинила віконце.

— Нічого, я на тебе знайду управу! — гукнула Приймальниця і, не тямлячи себе від образи, пішла додому.

Там вона сіла за стіл і заходилася писати скаргу на хамське ставлення до людей з боку деяких працівників кінотеатру, через яке після трудового дня неможливо культурно відпочити...

МИШКО

— Люсько, здрастуй! Тисячу років не бачилися!

— Ой, Клавочко, привіт! Я так скучила за тобою, а ти, безсовісна, хоч би раз подзвонила чи забігла. Ми ж із Валеркою усі вечори дома просиджуємо...

— Знаю-знаю: поповнення сімейства! Мені дівчата розказували. Поздоровляю тебе, Люсько. Молодці ви — усе ж таки наважились.

— Та час уже. А то навіть перед знайомими було незручно. Шість років з Валеркою живемо, а все удвох та удвох. Нудьга зелена! Зате зараз!..

— Але ж важче стало?

— Не те слово: угору ніколи глянути. Стільки клопотів, стільки роботи з'явилося, ти собі не уявляєш. І вчасно погодувати, і на повітря винести, і постіль поміняти, і погратися з нашим манюпсіньким...

— А як ви його назвали?

— Мишком. І знаєш — він нас уже пізнає. Варто мені чи Валерці підійти до нього, а він так і тягнеться, так і тягнеться! Хоч, правду кажучи, мене він, здається, більше любить. Як не як, я — основна годувальниця.

— Симпатичний?

— І не соромно тобі, Клавко, таке запитувати! Мій Мишко — найкращий у світі. Очі карі, пушок на голівці біленький, носик акуратненький, весь такий кругленький, міцненький... От зайти — сама побачиш.

— До чого цікаво! Неодмінно забіжу днями. Ти коли з роботи приходиш?

— А я поки що не працюю. Взяла відпустку за свій рахунок. Не так давно Мишко трохи прихворів, і ми з Валеркою вирішили, що йому треба приділити максимум уваги.

— Правильно зробили. В такому віці потрібен догляд і догляд. А куди ти зараз поспішаєш?

— В універмаг. Кажуть, там маленькі ванночки з'явилися. Хочу взяти, а то ми досі Мишка в мисці купали.

— А хто ж дома залишився?

— Поки що нікого.

— Як? Ти покинула його самого?!

— Та зараз Валерка прибіжить. Я йому подзвонила, щоб відпросився з роботи. Хай посидить трохи з Мишком.

— Ну, це інша справа. Значить, Люсько, не шкодуєш, що завела його?

— Звичайно, ні, Клавочко. Це ж така радість — мати в хаті цуценя!..

ПО-СІМЕЙНОМУ

У вихідні Петро Свиридович Тюкало дуже любив повалятися в ліжкові. Ось і цього разу він прокинувся о дев'ятій, босоніж протьопав на кухню, розрізав уподовж свіженького батона, густо намазав його маслом, зверху посипав цукром, знову вліз під ковдру і заходився жувати, щоб злегка перекусити до сніданку. По телевізору передавали ранкову гімнастику для дітей, і Петро Свиридович з задоволенням дивився на акуратну фігурку викладачки фізкультури, не забуваючи стежити водночас, щоб не дуже багато цукру висипалося на подушку.

В коридорі пролунав дзвінок. Невдоволено кречучи, Петро Свиридович поклав недоїдений батон на тумбочку, накинув піжаму і пішов відчиняти двері.

— І чого тебе носить туди-сюди? — гримнув він на свого шестирічного Сашка, який ще зрання гайнув у двір до своїх приятелів.

— А нам лист прийшов! — похвалився Сашко і витягнув з-за пазухи голубенького конверта. — Я побачив, що в скриньці щось є, і дістав його...

— Ну, давай і біжи гуляти, — сказав Петро Свиридович. — Та дивись, щоб до обіду в хату й не потикався!

— Добре! — донеслося вже десь аж із третього поверху.

Лист був від бабусі зі Львова. Там вона жила разом із дочкою — матір'ю Петра Свиридовича, — і цього року їй сповнилося уже вісімдесят.

Петро Свиридович розгорнув невеличкий аркушик, косо списаний великими кривуватими літерами. Бабуся передавала усім свої сердечні вітання, потім перелічувала зо два десятки прізвищ львівських знайомих Петра Свиридовича, які веліли кланятися йому, коротко повідомляла про погоду в місті та області, а наприкінці писала, що десь за тиждень хоче приїхати в гості, щоб перед смертю хоч трохи побавитися з правнуком, якого вона бачила усього кілька разів.

Петро Свиридович постояв у коридорі, задумливо почухав потилицю, покахикав і несміливо торкнувся дверей ванної. Звідти чувся веселий плюскіт води.

— Це ти, Петюнчику? — запитала дружина, яка приймала полуничну ванну, котра, за її свідченням, дуже зміцнювала шкіру.

— Ага, я, — озвався Петро Свиридович і, помовчавши, додав: — Тут лист прийшов. Зі Львова. Бабуся до нас приїздить.

— Що-що? — недочула дружина.

— Кажу, Софочко, лист прийшов, — уже голосніше промовив Петро Свиридович. — Бабуся до нас хоче приїхати.

Плюскіт припинився. Двері широко розчинилися, і перед Петром Свиридовичем з'явилася велична постать дружини, закутаної у махрове простирадло і схожої на древньоримського гладіатора.

— Ти що? — з жахом запитала вона. — Здурів? З глузду з'їхав? На біса вона тут потрібна?!

— Але при чім же я, Софочко? — запобігливо мовив Петро Свиридович. — Це вона сама виграла. Ось на, почитай... — і він простягнув їй листа.

— Та не буду я читати всяке марення! — вигукнула дружина. — У мене й без нього здоров'я немає! Ти хіба не знаєш, що я хвора людина, що мені спокій потрібен? — накинулась вона на Петра Свиридовича. — Для мене кожна чужа людина в домі — це удар по нервах. Чи ти, може, поставив собі за мету загнати мене в могилу? О, господи, господи, і нащо я зв'язала своє життя із цим ідіотом!

— Софочко, ну, заспокойся, Софочко, дуже тебе прошу, — заметушився Петро Свиридович. — На ось водички випий...

— Я краще отрути вип'ю! — зарепетувала дружина. — Щоб не бачити ні тебе, ні цієї твоєї... бабусі! Що їй тут треба, чого вона лізе у нашу сім'ю!

— Але ж це моя рідна бабуся, — несміливо нагадав Петро Свиридович. — Вона мене виняньчила, на ноги поставила...

— А мене звалить з ніг! — крикнула дружина. — Ти ж знаєш, що я її терпіти не можу — з її спогадами, повчаннями, з отим її пересушеним печивом, яке вона привозить і од якого мене нудить!.. Знаєш — і все ж таки тягнеш її сюди!

— Нікого я не тягну, Софочко, — заперечив Петро Свиридович. — Ти прекрасно знаєш, що я за два роки жодного слова у Львів не написав. Але що можна вдіяти, коли бабусі ударило в голову подивитися на Сашка!

— Краще б її по голові вдарило! — заявила дружина. — А Сашко як-небудь і без неї проживе. Теж мені — бабуся! Інші бабусі онукам ощадні книжки залишають. А ти від неї багато мав? Чи Сашко щось має?

— Ну, Софочко, — благально склав руки Петро Свиридович. — Ти ж повинна зрозуміти...

— Мовчи! — перебила його дружина. — Я розумію тільки одне: я — хвора людина, у мене тиснення, у мене нирки, у мене берліоз жил...

— Може, тромбоз? — поправив її Петро Свиридович.

— Хай буде тромбоз чи спіноз, яке це має значення! Головне, що в моєму організмі жодного живого місця немає. А тобі на все начхати, тобі

наплювати, тобі аби лиш швидше дружини позбутися!! Ти тільки про це й мрієш, тиран, негідник, мерзотник! — заголосила вона і впала на диван. — Ой, не можу, ой, помираю, ой, валідолу мерщій або ні — краще пірамідону!..

На крик вийшла із своєї кімнати жінчина сестра Нінель — продавщиця з молочного магазину, така ж велика й пишна, як і Софочка. Свого часу вона була замужем за техніком із консервного заводу, але за наполяганням матері розлучилася з ним, бо Євгенія Андріївна вважала, що її молодша донька гідна кращого чоловіка — принаймні льотчика-випробувача або ж хоч якогось там кандидата наук. Відтоді Нінель жила у чотирикімнатній сестриній квартирі, чекаючи, поки до неї в молочний завітає льотчик або кандидат.

— Що трапилося, Піто? — запитала вона, застібаючи халат. Нінель чомусь називала Петра Свиридовича Пітою. — Знову мою сестричку ображаєш?

— Ти послухай, ти тільки послухай, Нінончик, — схлипуючи, кволо проказала Софочка. — Цей кретин тихцем од нас запросив у гості оту свою стару відьму, і вона ось-ось припреться! Ой, не можу, ой, зараз помру!.. — знову затягла вона.

— Лишенько! — сплеснула руками Нінель. — Чи ти сказився, Піто, чи п'яним був, коли таке зацівав? Тобі ж, здається, відомо, що нам не можна хвилюватися! Ми хворі люди, ти повинен нас берегти, а замість цього...

— Він побереже, аякже! — глузливо мовила з дивана Софочка. — Він тільки й жде, щоб ми на той світ відправились. Тоді він привезе сюди свою

кохану бабулечку, і вона йому казочки розказуватиме!..

— Як ти можеш, Софочко? — розпачливо гукнув Петро Свиридович. — Ти ж знаєш, як я тебе люблю й ціную. Кожного літа на курорт посилаю...

— Він посилає! — закричала дружина. — Він, бачте, посилає! Спробував би ти не послати! Давно б уже вилетів звідсіля, як...

— Піто, перестань! Негайно перестань ображати сестру! — погрозливо підступила до Петра Свиридовича Нінель. — Зараз же попроси у неї прощення. Не бачиш хіба, що вона сама не своя? Ну, проси, кажу, а то я не знаю, що зараз буде! — прикрикнула вона. — У мене невралгія, і я за себе не відповідаю!

Петро Свиридович боязко наблизився до дивана.

— Софочко, — почав він. — Ну, пробач, Софочко...

— Геть від мене, душогубе! — зарепетувала дружина. — Забирайся геть, і не здумай з'являтися тут із своєю бабусею!

— Бачиш, що ти наробив! — у свою чергу закричала Нінель. — Безсовісна ти людина, Піто! І ти, і твоя бабуся! Боже, невже мені знову доведеться слухати, як вона тут човгає, човгає, човгає!..

Клацнув замок у дверях, і до вітальні прибула Євгенія Андріївна. Вона щойно повернулася з перукарні, де робила нову зачіску, і тому тримала голову прямо і непорушно, мовби несла на ній корзину з курячими яйцями.

— Що тут у вас таке, діти? — звучним баритонем запитала вона роздягаючись.

Побачивши її, Софочка заголосила ще дужче. Петро Свиридович зіщулився коло серванта й з острахом чекав, коли Нінель закінчить розповідати.

Почувши новину, Євгенія Андріївна схопилася рукою за серце і важко опустилася на стілець.

— Ніночко, дай мені моїх ліків! — простогнала вона.

Нінель швиденько налила стопочку вишневого лікеру, котрий, як розповідала Євгенія Андріївна, їй прописав «її лікар». Євгенія Андріївна одним духом перешила чарку, важко зітхнула і попросила ще одну. Потім дістала з сумочки пачку сигарет і, закуривши, втупила у Петра Свиридовича свинцевий погляд.

— Ну-у? — похмуро сказала вона. — Порадував, зятьок, га? Ти коли перестанеш знущатися над нами? Ти коли перестанеш возити сюди своїх родичів? Ти коли нарешті усвідомиш, що ми хворі люди й не збираємося гробити себе доглядом за ними? Мене вже зараз усю тіпає, а що ж буде, коли я побачу твою милу бабусю? Відповідай, іроде! — ще густішим баритоном крикнула вона.

— Його бабуля тільки й зна, що від нас гроші тягти! — крізь сльози подала з дивана голос Софочка. — То те їй купи, то інше... — і вона знову заридала.

— Та всього ж пару панчіх і купили, — спробував заїкнутися Петро Свиридович.

— Кожного року по парі, то й сім'ю розорити можна, — тремтячим голосом заявила Нінель. — Мамочко, хіба ти не бачиш, він же просто сміється з нас! — і вона теж заголосила.

— Довів діточок, паршивцю! — вигукнула Євгенія Андріївна й собі пустила сльозу. — Ко... коротше кажучи, роби що хочеш, але щоб... але щоб і духу її тут не було! Ні сьогодні! Ні завтра! Ніколи!!

... Увечері Петро Свиридович Тюкало збігав на пошту й відправив у Львів телеграму такого змісту, одностайно схваленого сімейною радою:

«Просимо бабусю не приїжджати. Усі лежимо при смерті. Цілую. Петя».

ПОГОВОРИЛИ...

- Стефко!
- Ганечко!
- Ух ти, моя кішечко, дай я тебе поцьомаю!..
- Ах, Ганю, яка ти стала шикарна!
- Цьом!..
- Цьом!..
- Ой, Стефочко, я тебе помадою вимазала!
- Нічого, я тебе теж...
- З роботи?
- З роботи. У нас одна з відпустки повернулася, то ми так забалакалися, що ледь не пересиділи. Спасибі, зав нагадав. «Стефаніє Дмитрівно, каже, уже шоста година, можете збиратися». А що збиратися — рота закрила й пішла. Ох, Ганю, ти не

peres-ua.

peres-ua.

уявляєш, яка я рада, що тебе зустріла. Ну, як живеш, що новенького, заміж не вийшла?

— Ще ні, але збираюся. Є один на прикметі...

— Та ну?! Ой, не можу, розкажуй пошвидше, бо згорю від цікавості. Мій Євгенко, між іншим...

— Познайомилися ми випадково. Я йому в метро платформою на ногу наступила, він аж засичав. Повернувся до мене — ой, нене!..

— ...мій Євгенко, між іншим, уже кандидат наук. Здається, технічних, а може, й медичних. Одне слово, в якомусь інституті длубається. Недавно щось там навіть винайшов. Премію одержав...

— ...ой, нене! Як глянула я на нього, ледь вії не відклеїлися. Високий, стрункий, плечистий, та ще й брюнет. І не просто собі брюнет, а пекучий брюнет. Стою поруч і прямо-таки відчуваю, який жар від нього йде. Мені навіть здається, що в нього постійно підвищена температура. Від темпераменту. Посміхнувся він — а губи в нього, Стефко!..

— ...премію одержав. Півтори тисячі карбованців. Приніс додому й заявляє, що хоче на них моторного човна купити. Якого, відповідаю, човна, дурнику, ти хіба не знаєш, що твоїй дружині одягти нічого? Навіть, кажу, пристойної шуби нема!..

— ...а губи в нього, Стефко, як у Жана Маре — тільки ще красивіші. Посміхнувся він мені і без усяких передмов говорить: «А чом би нам не по вечерах разом?» Ну, я йому...

— ...кажу, навіть пристойної шуби нема. Він, звісно, трохи покомизився — ти ж знаєш, Євгенко в мене капризун, — але гроші віддав. До копійки. Я за гаманець — і в комісійний...

— ...ну, я йому зразу прямо в очі: «Умовили, кажу. Тільки увечері я зайнята. Коли хочете, можемо разом пообідати. Уже, до речі, й час». Вийшли ми з метро і...

— ...і в комісійній. А там уже давно одна шубка висить, я її ще раніше запримітила. Норкова, під пояс, манжети широкі, низ розкльошений, а гудзики! Металеві, овальної форми, з такими випуклими крапочками. Забрала я шубку, принесла додому, а Євгенко...

— ...в ресторан. Посиділи, познайомилися. І знаєш, де він працює? У митниці. Контрабандистів ловить. Розказує — заслухатися можна. Робота небезпечна, але ж до чого цікава, ти собі уявити не можеш. З тих пір ми вже два місяці зустрічаємось. Він такий веселий...

— ...надутий сидить. Ну, я його втішила. Євгеночку, говорю, тепер ти повинен заробити своїй коханій дружині ще й на хутрянну шапочку. Подувся він трохи, та й перестав: ти ж знаєш мого Євгенка. Тиждень тому у відрядження поїхав...

— ...такий веселий, говіркий, дотепний. Усе про своїх контрабандистів розказує. Як він їх ловить і до тюрми спроваджує. Тільки, сміється, передачі їм уже не він носить. А це позавчора...

— ...у відрядження поїхав. До Одеси. Здається, якісь верстати монтувати. А може, й новокаїн перевіряти. Не знаю, словом. Щось по науковій частині. Листа прислав. Пише, що страшенно скуцає...

— ...а це позавчора освідчився мені. Руку запропонував. Я для годиться вирішила трохи зачекати з відповіддю. Хай помучиться...

— ...страшенно скучає. Мабуть, завтра прилетить. Не витримає. Ти ж знаєш мого Євгенка. Ну, Ганечко, щасливо тобі, треба вже бігти. Як здорово, що ми нарешті побачились і поговорили. Частіше б отак. Прощавай, серденько!..

— До зустрічі, Стефочко!

Цьом!..

Цьом!..

— Ой, я тебе знову помадою вимазала!

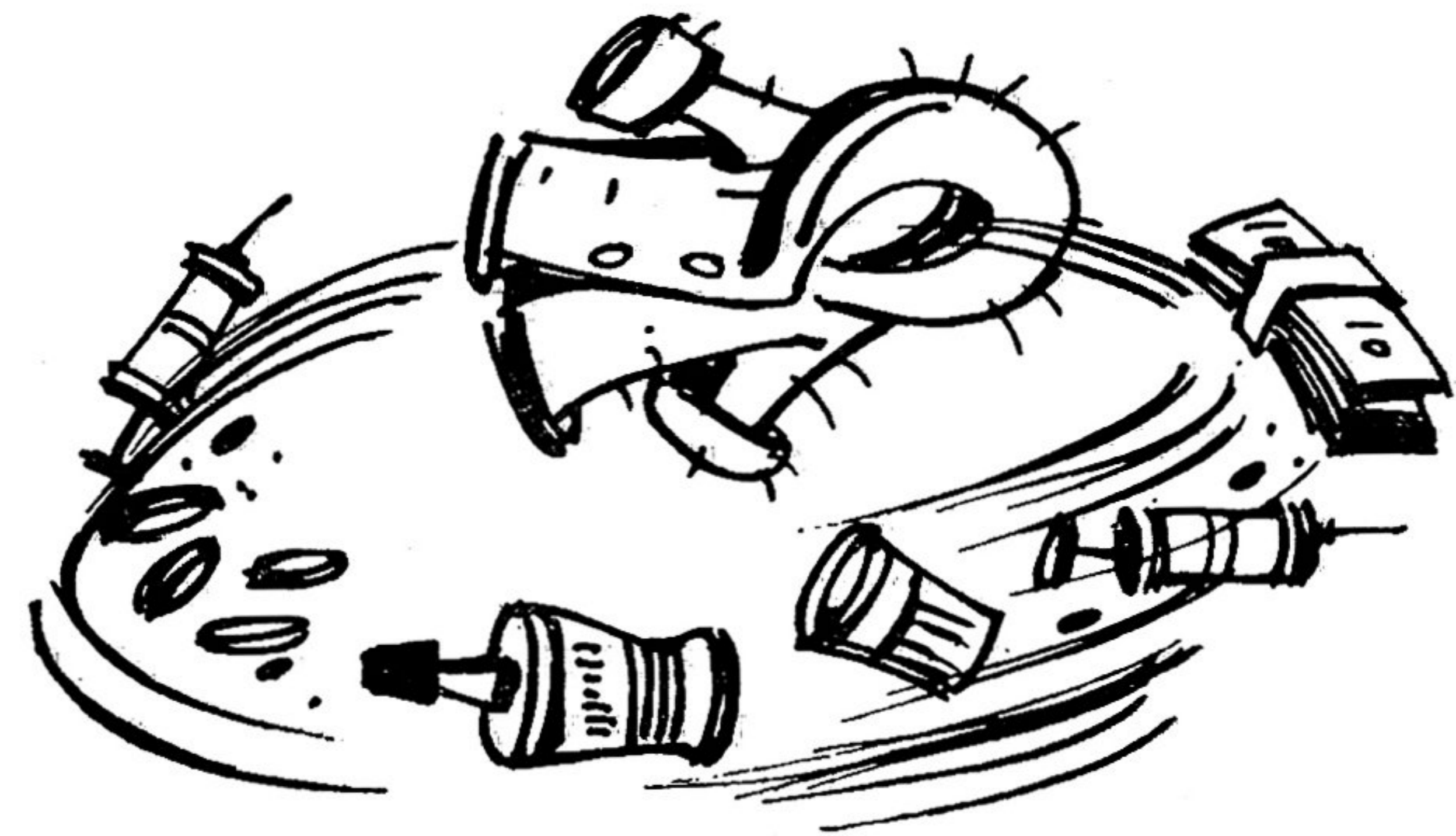
— Нічого, я тебе теж...

* * *

— Алло, це ти, Ларочко? Це Ганя. Не спиш іще? От і добре. Вгадай, кого я сьогодні зустріла! Ні, ні, знову ні. Ну, добре, скажу: Стефку. Ти знаєш — у неї таке горе! Та ні, з нею все гаразд. Із Євгеном, її чоловіком. Ось послухай, що вона мені розказала. Уявляєш, цей Євген розтратив півтори тисячі! Ні, Стефа про них і не чула. Так от: розтратив, а коли його викрили, продав у комісійний Стефчину шубу, а потім моторним човном утік аж під Одесу. Пити почав, новокаїн стаканами глушить, коротше — зовсім опустився. Прислав Стефці листа, щоб не скучала і шукала собі іншого. Пообіцяв прилетіти на весілля. Ну, звичайно, таємно! Його ж шукають... Ой, що буде, що буде! Слухай, Ларо: давай цими днями провідаємо її. Подруга ж усе-таки! Треба втішити. Домовились? От і чудово! На добраніч, мила!

— Алло, Марино, це ти? Не спиш іще? Так, це я, Стефа. Ой, Маринко, треба Ганю рятувати! І негайно. Уявляєш, я її сьогодні на вулиці зустріла, і вона мені таке розказала, таке розказала! Ось послухай. На якомусь вокзалі вона познайомилася

з одним типом. Звідки я знаю, чого на вокзалі? Може, когось зустрічала чи проводжала. Коротше — на платформі той тип до неї і пристав. Хлопець, видно, показний, бо Ганька в нього з першого погляду закохалася. А він контрабандистом виявився. Контрабандистом, кажу. Господи, ти що, не знаєш, хто такі контрабандисти? Ну, ті, що золото, валюту, наркотики різні перевозять і продають. Так от: цей Ганьчин тип — їхній ватажок. Його вже давно ловлять. А оце позавчора таки спіймали. У ресторані. І Ганька з ним була, можеш собі уявити цей жах? Тепер вона збирається йому передачі носити. Як куди? В тюрму, звичайно! Мариночко, треба її умовити не робити цього. Любов, знаєш, любов'ю, але на біса їй той бандит здався? От і я кажу: вона ще знайде своє щастя. Так домовились? Цими ж днями забіжимо до неї. Поговоримо, втішимо — подруга все ж таки! Ну, прекрасно. Цілую тебе, на добраніч...

ЗЛОЧИН І ПОКАРАННЯ

Фантастична гумореска

Гоша Стрижанівський востаннє оглянув витвір своїх рук і радісно замуликав пісню крокодила Гени з однойменного мультиплікату. Машина часу була готова. Зовні вона скидалася на паровозний тендер, до якого збоку приліпився величезний самогонний апарат. Усередині машини переморгувалися вічками десятки з'єднаних тоненькими дротиками приладів і монотонно гудів генератор часу.

Винахідник сполоснув у діжці з водою руки, визирнув із сарая і, переконавшись, що поблизу нікого немає і, отже, ніщо не завадить експериментові, накинув на двері гачок і поліз у машину. Тут Гоша пристібнувся до крісла спеціальним антивібрацій-

ним поясом і рішуче натиснув пускову кнопку. Генератор загудів дужче, машина затрусилася, і по шкалі стиснутого часу чорненькими бісиками застрибали п'ятизначні цифри.

Гоша глибоко зітхнув і різко перевів важіль руху у крайнє праве положення — до позначки «Гранично допустима дистанція. Вихід у 2576 році».

Машина підстрибнула, завібрувала, гудіння генератора перетворилося на пронизливий вереск, схожий на вищання юного поросяти, і раптом зникла. На тому місці, де вона щойно стояла, звивалася хмарка куряви.

У міжчассі було темно і сиро, як у погребі. Гоша ледве встигав стежити за шкалою руху. Протягом п'яти хвилин машина пододала дистанцію від рідного 1976-го до 2045 року. Минуло ще тридцять п'ять хвилин, і морок став поволі розсіюватися. Нарешті машина чихнула, вібрація припинилася, а на шкалі спалахнула й завмерла цифра 2576.

— Ти — геній, — сказав сам собі Гоша і заходився розстібати пояс. Потім він злегка розчинив дверцята і обережно виліз назовні.

Сотні палаючих сонць осліпили його. Машина стояла у центрі неосяжного поля, вкритого якоюсь блискучою твердою речовиною. Неподалік височів напівпрозорий зеленкуватий багатогранник, у якому мерехтіли рожеві та блакитні вогники. Трохи далі двома чіткими рядами рухалися велетенські машини. А над усім цим незбагненим видовиськом, підвішені до височезних опор, сліпуче палали штучні сонця.

Гоша обережно підійшов до багатогранника. Біля нього стояв столик, затінений яскравою пара-

солькою. На столику лежала невеличка книжечка. «Астросонети», — прочитав Гоша і взяв книжечку в руки. Обкладинка була зроблена з м'якого пластика, а сторінки — з якогось незрозумілого гладенького матеріалу.

Несподівано вогники у багатограннику зарухалися швидше, і з його нутрощів почувся твердий металевий голос:

— У моему квадраті знаходиться стороннє тіло! ЗЕК-712 рухаються на нього. Небезпека! Черговий, негайно очистіть квадрат!..

У ту ж мить високо в небі щось загуло, і Гоша помітив червону кулю, схожу на вертоліт, що летіла до багатогранника. Засунувши книжку за пазуху, Гоша великими стрибками помчав до своєї машини. Тільки тут він помітив, що ряди незрозумілих автоматів рухаються прямо сюди. Гоша завмер і з подивом побачив, що за передніми машинами просто на очах виростає щось схоже на пшеницю. За секунду вона вигулькувала з блискучої речовини майже на метр, одразу жовтіла, і другий ряд автоматів збирав її, залишаючи за собою таку ж гладеньку рівнину.

Поки Гоша роздивлявся, дивні механізми підійшли зовсім близько, і на Гошу війнуло гарячим тугим повітрям. Червона куля опускалася коло багатогранника, який знову ожив:

— Небезпека! Небезпека! Черговий, очистіть квадрат!..

Гоша стрімголов устрибнув до своєї машини, рвучко зачинив дверцята і щосили рвонув важіль руху наліво. Генератор пронизливо заверещав, і машина пірнула у п'ятивікову глибину.

Коли на шкалі засвітилася цифра 1976, Гоша вискочив з кабіни і щодуху побіг із сарая. За кілька секунд пролунав вибух. Від перенапруження генератор часу анігілювався, а разом із ним безслідно зникли і машина, і сарай.

«Ну от, а тепер доводь, що ти побував у майбутньому, — розчаровано зітхнув Гоша і потюпав до дому. — А втім, у мене ж є книжка!» — згадав він і витягнув її з-за пазухи. Однак дати випуску у книжці не було. «Ну, все, — знову гірко зітхнув винахідник. — Ніхто не повірить. Скажуть — підробка».

Дома Гоша приготував швидкорозварного горохового супу і з книжкою в руках уместився на тахті.

Це були вірші. І вірші геніальні. Гоша збагнув це одразу. А збагнувши, замислився. Він думав до ранку. Уранці ж, випивши кави, заходився акуратно переписувати «Астросонети» в учнівський зошит, який знайшов на етажерці. Коли робота була закінчена, Гоша одягнувся й твердим кроком рушив до редакції газети «Підрічанські вісті». Там він розшукав відділ культури і мовчки поклав перед молодим літпрацівником свій зошит.

Літпрацівник спочатку скривився, але, глипнувши на незворушне Гошине обличчя, подумав: «Мабуть, псих якийсь. Прочитаю для годиться й чемно випроводжу». За двадцять хвилин літпрацівник зірвався з місця, ледве не перекинувши стола, і, заїкаючись, тремтячим голосом запитав:

— Це... це... в-ви?

— Я, — ухильно відповів Гоша. — А що?

Літпрацівник рвонувся до дверей і, мало не ви-

садивши їх, кудись помчав. Ще за двадцять хвилин юрба журналістів на руках занесла Гошу до кабінету редактора. Там йому вручили зошит і попросили самому прочитати «Астросонети». Гоша читав, а всі ридали й час від часу вигукували:

— Які вірші!.. Яка гармонія!.. Товариші, це ж другий Шекспір!..

— Що там Шекспір! — заперечували інші. — Шекспір — недолугий ремісник порівняно з цим титаном!

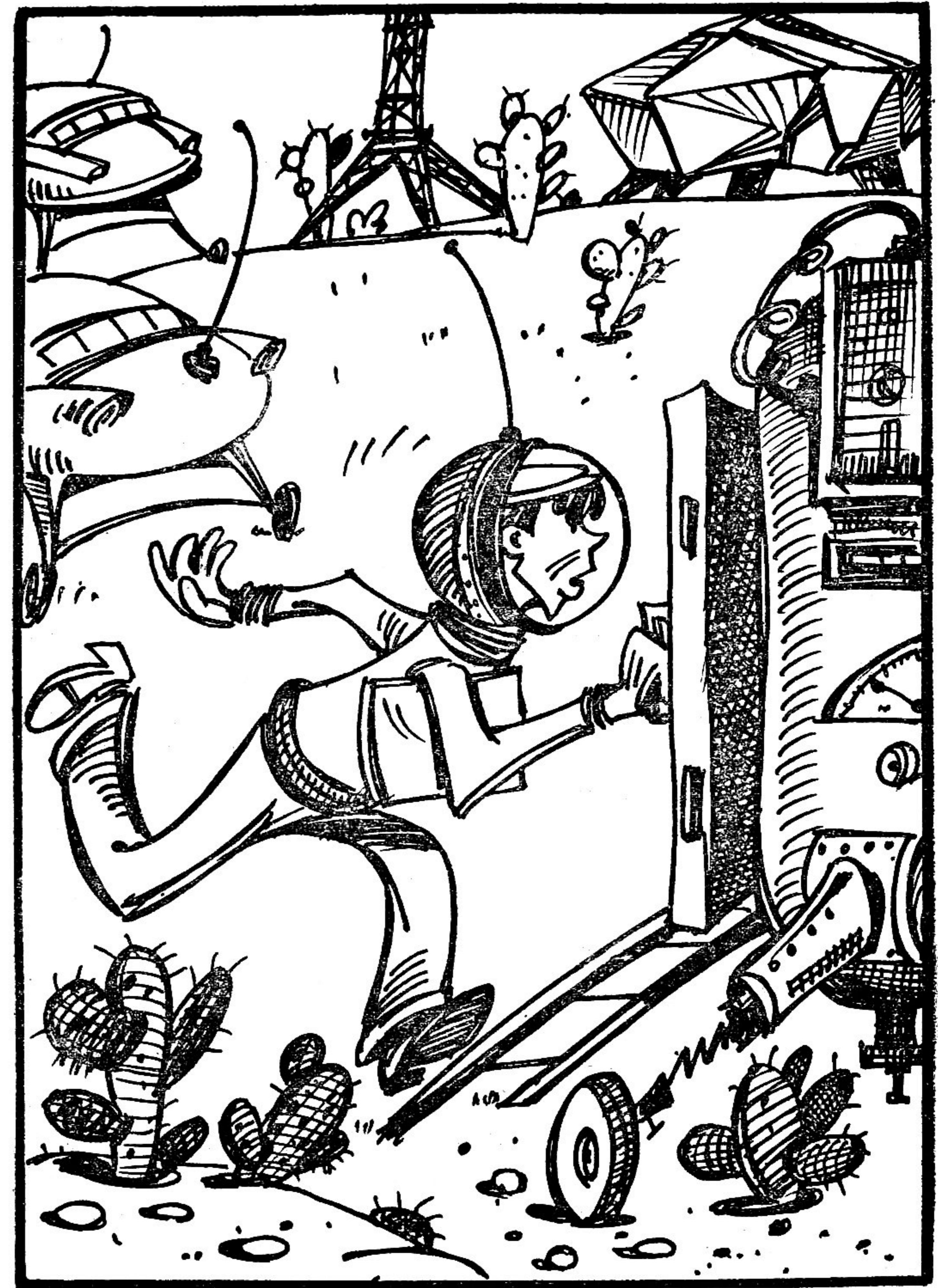
Коли Гоша скінчив, редактор довго не випускав його з обіймів. Нарешті, трохи заспокоївшись і витерши почервонілі очі, редактор тонким голосом закричав:

— У номер! На першу сторінку! Замість передової! Весь гонорар по номеру — авторові!

— Сла-а-ва-а! — прогрімали присутні й знову підхопили Гошу на руки.

За тиждень його внесли до столичної Спілки письменників і урочисто присвоїли звання лауреата всіх часів. Однотомник Гоші Стрижанівського був виданий через три тижні тиражем сто мільйонів примірників і тут же перекладений дев'яносто трьома іноземними мовами. У місті, де так несподівано розкрився геніальний молодий талант, було встановлено бронзовий бюст великого поета сучасності з лавровим вінком на голові.

Гоша коротко заприятелював із відомими молодими поетами і навіть інколи позичав їм гроші. До поетів старшого покоління Гоша ставився поблажливо, називав їх на «ти» й час від часу виступав перед ними з доповіддю про секрети своєї творчої лабораторії.

Щоправда, нових віршів од нього так і не дочекалися.

* * *

Наприкінці 2576 року молодого поета Мику Зайчука несподівано викликали на президію Всесвітньої асоціації письменників. Мика щойно повернувся з творчого відрядження на Сатурн і був у прекрасному настрої. Тому його дещо здивували серйозні і навіть скорботні обличчя членів президії.

— Вітаю вас, вельмишановні колеги, і зичу добра ще на двісті років! — весело привітався Мика.

— Меркуріанський вовк тобі колега, нещасний плагіаторе! — похмуро озвався голова президії.

— Плагіатор? Ви жартуєте, шановний! — розгублено вигукнув поет.

— Це ти жартуєш із нашою славною епохою, графомане! — гнівно вигукнув голова і потряс у повітрі якоюсь пожовтілою книжечкою. — Ось незаперечні докази. Комісія по вивченню творчої спадщини минулих віків виявила, що ти безсовісно вкрав цикл «Астросонетів» у великого поета давніх часів Гоші Стрижанівського. Ось вони, так звані твої сонети, видані ще у 1976 році!

— Як же це так? Не може бути! Я сам написав!.. — забурмотів поет, із жахом дивлячись на обтріпану книжечку. — Навесні, перед відрядженням написав.

— Тепер ми знаємо, як ти написав! — одрубав голова. — Переписав, — ось як треба говорити. Переписав, тобто вкрав, присвоїв чужу працю. Ганьба на всю міжпланетну письменницьку органі-

зацію! Перший випадок за останніх чотиреста років!

Члени президії обурено загули.

Того ж дня Мика Зайчук вирушив на Плутон, де у провінційній тиші мав обдумати свій ганебний вчинок. За плагіат його одногосно виключили з асоціації письменників.

Владимир Захарович Чепига.

СВОЙ ПАРЕНЬ

(На українском языке).

© Библиотека «Перця» № 199, 1976 г.

Редактор І. Сочивець.

БФ 01523. Зам. 06580. Здано до набору 2. XII. 1975 р. Підписано до друку 8. I. 1976 р. Тираж 100150. Формат паперу 70×108¹/₃₂. І папер. арк., 2 друк. арк. Обл.-вид. арк. 2,28. Ціна 10 коп.

Ордена Леніна, комбінат друку видавництва «Радянська Україна», Київ, Брест-Литовський проспект, 94.